

PROGRAM MØRE OG ROMSDAL VENSTRE

FORSLAG

Vedtatt av fylkesårsmøtet i Møre og Romsdal Venstre.

1	Innholdsfortegnelse	
2	GRØNN HELSE	3
3	<i>Helse der du bor</i>	3
4	<i>Helse når du trenger det</i>	5
5	<i>Barn – viktigst i samfunnet</i>	6
6	<i>Enklere helse for deg</i>	6
7	GRØNN FORVALTNING	7
8	<i>Kommune</i>	7
9	<i>Region</i>	8
10	MILJØ OG ENERGI	9
11	REN ENERGI	9
12	LAVUTSLIPPS- OG KLIMASAMFUNNET	9
13	NATURMANGFOLD OG NATUROPPLEVELSER	11
14	NÆRINGS LIV	11
15	<i>Småbedrifter og gründere</i>	12
16	<i>Landbruk</i>	12
17	<i>Marine næringer</i>	13
18	<i>Maritim sektor</i>	15
19	<i>Reiseliv</i>	15
20	SAMFERDSEL	16
21	<i>Kollektivtrafikk</i>	16
22	<i>Alternative drivstoff</i>	17
23	<i>Uthygging av veianlegg</i>	17
24	<i>Venstre sin finansieringsstrategi for vei</i>	18
25	<i>Fly, båt, tog og havn</i>	18
26	KULTUR OG FRIVILLIGHET	19
27	OPPVEKST	21
28	UTDANNING	22
29	<i>Videregående skole</i>	23
30	<i>Høgskole</i>	24
31		
32		

1 Grønn helse

2
3 Venstre er opptatt av at helsevesenet er til for mennesket og pasienten, og dette skal være et
4 bærende prinsipp i helseforvaltningen. Alle skal være trygg på at de får et godt helsetilbud
5 uavhengig av bosted og betalingsevne. Venstre vil ha et helsevesen som gjør prioriteringer på
6 en åpen, kunnskapsbasert og forutsigbar måte, og som tar i bruk teknologi for å kunne tilby
7 stadig bedre og tryggere pasientbehandling. God helse og livskvalitet henger sammen, for at
8 vi skal være friske lengre, må det gjøres mer forebyggende arbeid.

10 Venstre vil:

- 11 - At det skal være et grunnleggende prinsipp at helsevesenet er til for pasienten.
- 12 - At det skal gis nok økonomisk rom til investering og oppdatering av medisinsk utstyr.

14 Helse der du bor

15 Venstre vil gi mer av ansvaret for offentlig helsetjeneste til kommunene i tråd med
16 samhandlingsreformen. Samhandlingsreformen har hittil i stor grad omhandlet hvem som skal
17 få regningen for sykehusoppholdet, Venstre mener dette har vært et blindspor, og at reformen
18 må ta et lengre steg i å sikre behandling nær borgeren. Enkel behandling skal foregå nærmest
19 mulig pasienten i sin egen kommune. Samhandlingsreformen har lagt opp til færre
20 sykehusinnleggelser, og dette må følges opp med å styrke kommunehelsetjenesten. Syke skal
21 slippe å reise i skyttel mellom bosted og sykehus for å gjennomgå enkel behandling. Dette
22 krever en styrking av kommunehelsetjenesten med spesiell fagkompetanse. En slik styrking
23 kan medføre færre re-innleggelser, bedre rehabilitering og økt verdighet.

24
25 Psykisk helse er blitt et stadig mer fremtredende tema, og må tas med stort alvor. Mange unge
26 opplever utfordringer i et stadig mer tidskrevende og kroppsfokusert samfunn, og har få å
27 samtale med. Derfor kreves det en offensiv opptrapping av helsesøstertjenesten i skolen
28 samtidig med en ny opptrappingsplan innen psykisk helse. Dette krever en tverrfaglig innsats
29 fra flere fagpersoner, og det må tilrettelegges for at disse kan møte barn og unge i skolen.
30 Venstre mener at den beste behandlingen alltid skal tilbys, selv om denne krever ressurser.

Venstre mener at den beste helsetjenesten er den som forebygger sykdom og at det de neste årene må satses mer på forebygging. Stadig flere får livsstilssykdommer som enkelt kunne vært forebygget med aktivitet og kostholdsveiledning. Kommunene må derfor få det økonomiske spillerommet som gjør at forebyggende helsetjenester blir en bærebjelke i folkehelsen.

Venstre er kritisk til dagens forvaltning av sykehusene. Avgjørelser blir fattet i «de lukkede rom» og gjennom kompliserte prosesser som folk flest har vanskelig å forholde seg til. Resultatet er at folk ikke stoler på avgjørelser som blir tatt og ikke vet hvor de skal plassere ansvaret. Venstre vil gjenopprette tilliten. Vi ønsker åpne og demokratiske prosesser. Venstre var motstander av dagens organisering med foretaksmodell da den ble innført. Venstre mener at slik situasjonen nå har utviklet seg med stor diskusjon og usikkerhet omkring fremtidig organisering, så må avgjørelsen om sykehusstruktur bli fattet av Stortinget. Det må tas en rask avgjørelse som avklarer hva som skal skje videre.

Venstre vil:

- Bevilge mer penger til forebyggende helsetjenester slik som kostholdsveiledning, opplysningsarbeid og tiltak knyttet til folkehelse.
- Jobbe for at det iverksettes en offensiv opptrappingsplan for helsesøstertjenesten og innen psykisk helse.
- Bevilge mer penger til helsefremmende og forebyggende tiltak som bygging av gang- og sykkelvei, tilrettelegging av friareal og andre tiltak som fremmer økt fysisk aktivitet.
- Jobbe for at det iverksettes et prøveprosjekt med lavterskel helsestasjoner som er lagt til sentrale møtesteder hvor enkle undersøkelser kan gjøres for å avdekke sykdom og trygge borgeren på egen helse.
- Jobbe for at det etableres frisklivssentraler i alle kommuner
- Gi mer ansvar for behandling til kommunene i tråd med samhandlingsreformen, med forutsetning av at det tilføres nok spesialkompetanse og ressurser.
- At pasienten skal behandles nærmest mulig eller i sitt bopel.
- at organisering av sykehusstilbud må gjøres ut ifra pasientenes behov
- at alle innbyggere i fylket må sikres en spesialisthelsetjeneste med akuttberedskap og et fødetilbud som gir den enkelte trygghet både hva gjelder faglig kvalitet og reiseavstand

- at det ikke foretas endret funksjonsdeling i interimsperioden
- - at barneavdelingen i Kristiansund holder åpent også i helgene og består inntil nytt sykehus er ferdig bygd

Helse når du trenger det

Det kreves offensivt arbeid for å få ned køene for offentlig helsehjelp i Norge. Venstre vil redusere ventetider av medisinske og sosiale grunner, men også fordi det kan være økonomisk lønnsomt ettersom mange som står i kø er sykmeldte. Bruk av private tjenester er en viktig avlastning, kjøp av tjenester i utlandet er en annen mulighet. Mer bruk av begge alternativer vil redusere helsekøene og behovet for helseforsikring.

Møre og Romsdal Venstre vil skape en trygg og verdig eldreomsorg. Eldre må i langt større grad få mulighet til å ha innflytelse på egen hverdag og innholdet de får i fra det offentlige. Det trengs fleksible tilbud som fanger opp ulike ønsker og behov.

I forbindelse med Samhandlingsreformen så blir kommunene stilt overfor stadig mer kompliserte og omfattende oppgaver også innen eldreomsorg. Kommunene må derfor få ressurser til å håndtere det økte kravet til kompetanse og behov for fagpersonell.

Venstre mener alle mennesker har samme verdi og har rett på integritet og helse. Mange flyktninger og asylsøkere kommer fra krig og forfølgelse. Derfor vil Venstre at det opprettes lavterskel grunnleggende helsetjenester til asylsøkere og personer uten lovlig opphold på sentrale knutepunkt i fylket.

Venstre mener det er viktig at rus forebygges, og at det også gis god og rask hjelp til dem som faller utenfor. Rusbrukere skal møtes av et godt rustet helsevesen, og ikke av politiet. Venstre vil jobbe for at det opprettes nok antall akuttavrusningsplasser og at etterbehandlingen styrkes ytterligere for å gjøre det lettere å forbli rusfri.

Venstre vil:

- At det i større grad tas i bruk private og ideelle behandlingsinstitusjoner for å redusere køene i helsevesenet.
- At det gis gratis grunnleggende helsetjenester til asylsøkere og personer med ulovlig opphold.

- Utvide den offentlig finansierte tannhelsetjenesten
- Jobbe for at det etableres rehabiliteringsenhet for multitraumatiserte pasienter i Helse Midt-Norge
- Sikre tilstrekkelig kompetanse og fagpersonell innen eldreomsorgen i kommunene
- Styrke legedekningen på sykehjemmene
- Styrke satsningen på og utbyggingen av velferdsteknologi innen helseomsorgen
- Opprettholde nivået på alkoholavgiften
- Jobbe for at det hele tiden er nok avrusningsplasser
- At ettervern prioriteres slik at pasienter kan bevare en rusfri tilværelse

Barn – viktigst i samfunnet

Barnevernet må styrkes ytterligere slik at de har nok ressurser til å hjelpe barna. Med kommunesammenslåing vil enheter slås sammen til større fagmiljøer og BUF-etat må overføres til kommunene for å samordne ressurser og skape helhetlig forvaltning. Det må gjøres mer arbeid innen veiledning og forebygging i hjemmet slik at flere barn kan bo hjemme der situasjonen tillater det med oppfølging av barnevernet.

- At barnevernet utnytter sine ressurser godt, og at det tilføres nok midler til å ha et sterkt fagmiljø og til å følge opp familier i eget hjem.
- At BUF-etat overføres til det kommunale barnevernet.

Enklere helse for deg

Venstre anser det som en utfordring at helsevesenet har forskjellige IKT systemer som hindrer at journaler kan overføres digitalt ved behov. Venstre vil derfor at det gjennomføres et nasjonalt løft innen Helse-IKT som gjør at pasientinformasjon kan hentes ut ved behov, uavhengig av hvilken institusjon pasienten befinner seg i. Et slikt løft må ta sterkt hensyn til personvernet og sikre at snoking i journaler ikke forekommer.

- At det gjøres et nasjonalt løft for Helse-IKT som sikrer flyt av pasientinformasjon og sikrer personvernet best mulig.

1 Grønn Forvaltning

2 **Kommune**

3 Venstre vil gi borgerne bedre tilbud i sine nærmiljø. Kommunestrukturen fra 60-tallet står i
4 sterk kontrast til dagens reelle bo-, arbeidsmarkeds- og serviceområder. Mange av
5 kommunene har ikke lenger mulighet til å ta et helhetlig grep om regional næringsutvikling,
6 miljøpolitikk, arealdisponering og stadig mer kompliserte og kompetansekrevende offentlige
7 tjenester, blant annet innen helse og omsorg. Det vil i mange tilfeller være nødvendig å slå
8 sammen kommuner i Møre og Romsdal for å få et bedre tjenestetilbud til innbyggerne og
9 sterkere demokratisk styring.

10 Mange kommuner greier ikke i dag å ta et helhetlig grep om regional nærings- og
11 samferdselsutviklingen, noe som resulterer i stykkevis og ujevn utvikling. Samtidig kommer
12 stadig flere interkommunale selskaper som gir en demokratisk utfordring fordi avgjørelsene i
13 stor grad fjernes fra folkevalgte organ.

14 Med større kommuner kan forvaltning av flere områder overføres fra stat og fylkeskommune,
15 innen områder som videregående utdanning, helse, samferdsel miljø og næring. Folket skal
16 bli hørt i samband med kommunesammenslåing. Det er opp til den enkelte kommune å
17 avgjøre hvordan.

18 Av hensyn til Norges spesielle geografi kan det ikke settes en absolutt minimumsgrense for
19 antall innbyggere i kommunene. Det må lages spesielle ordninger for øykommuner og andre
20 kommuner der geografi kan gjøre kommunesammenslåing mindre aktuelt

21
22

23 **Venstre vil**

- 24 - At kommunereformen holder frem, slik at kommunen er mer tilpasset et større bo-,
25 arbeids- og servicemarked.
- 26 - Bygge større kommunale fagmiljøer for å løse framtidens utfordringer innen helse,
27 miljø, næringsutvikling og utdanning.
- 28 - At kommunene tilføres flere frie midler for og selv løse nødvendige oppgaver.
- 29 - Innføre friere kommunalt skattøre
- 30 - At oppgaver overføres fra stat og fylkeskommune til kommunene.
- 31 - At den enkelte innbygger blir hørt.

Region

Møre og Romsdal Venstre vil ha tre folkestyrte nivå: Kommune, fylke/region og stat.

Vi mener det geografiske området i dagens Møre og Romsdal fylkeskommune kan være stor nok til å utgjøre en region.

Vi mener også at området innenfor dagens fylkeskommune, stort nok folketall, har nok næringsmessig og kulturell bærekraft til å fungere godt som en region.

Vi ser likevel ikke bort fra at den kan være behov for noen geografiske justeringer i forbindelse med kommunereformen.

Vi ønsker en folkevalgt fylke/region som er et sterk, selvstendig og fullverdig forvaltningsnivå. Vi vil flytte makt og oppgaver fra stat til fylke/region. Oppgaver som innebærer skjønn, må flyttes fra fylkesmannen til det regionale folkevalgte nivået.

Sterke regioner må ha politisk makt og økonomiske ressurser. I dag er mye av denne makten plassert hos staten. De norske regionene skal være et selvstendig og fullverdig forvaltningsnivå, slik kommunene er det på lokalt nivå, med omfattende desentralisering av oppgaver, ansvar, myndighet og ressurser fra staten.

Skal vi få livskraftige lokalsamfunn og handlekraftige regioner må vi desentralisere flere statlige arbeidsplasser og gi grunnlag for oppbygging av fagmiljø rundt om i landet.

Inn til regioner er på plass må forvaltningen av fylkeskommunen holde frem.

Venstre vil

- Møre og Romsdal Venstre er for et sterkt regionalt folkestyrt nivå. Med omsyn til geografi, storleik og nærings sammensetting er dagens Møre og Romsdal fylke et bra regionområde.
- Møre og Romsdal Venstre vil flytte oppgaver frå stat og fylkesmann til det regionale nivået. Tilsyns- og kontroll oppgaver og rettstryggleik skal plassert hos fylkesmannen.
- Gi de nye regionene helhetlig politisk, faglig og finansielt ansvar for samferdsel, landbruk, nærings- og bygdeutvikling, kultur, videregående opplæring, miljøvern og kulturminnevern, regional planlegging og sikkerhet og beredskap.
- aktivt bidra til at statlige arbeidsplasser ved utflytting blir lokalisert i vår region.
- legge til rette for at ny statlig virksomhet blir lagt til vår region
- det nye regionnivået bør få overført betydelige oppgaver innen utvikling og innovasjon, forskning og utdanning, sikkerhet og beredskap, akuttberedskap og

- 1 nødfunksjoner.
- 2 - de regionale helseforetakene bør underlegges regional folkevalgt styring.
- 3 - Flytte forvaltning av arealbestemmelser, senterstruktur og andre skjønnspregede
- 4 retningslinjer fra fylkesmannsembetet til de nye regionene.

5 **MILJØ OG ENERGI**

6 Grønn vekst – økt verdiskaping som samstundes gir lavere samla miljøbelastning og at

7 samfunnet blir organisert på en måte som reduserer bruken av energi

8 **Ren energi**

9 Virksomheter skal kunne utvikle seg som leverandører av varer og tjenester som er attraktive

10 og framtidsrettet. Vi ønsker sikker og bærekraftig energiforsyning med ledningsnett som er

11 godt nok og som har kapasitet nok til å levere den krafta som trengs. Venstre

12 mener Norge satser altfor lite på å utvikle ny og rein energi. Potensialet for

13 energiøkonomisering må utnyttes.

14 **Venstre vil**

- 15 • utvikle vindkraftproduksjonen der dette kan skje uten skade på landskap, naturmangfold,
- 16 og lokalt friluftsliv basert på en regional plan for vindkraft
- 17 • ha forskning og utvikling av nye energikilder
- 18 • bygge flere småkraftverk basert på helhetlig planlegging og føre-var-prinsippet. Det skal
- 19 tas hensyn til landskap, naturmangfold, kulturminner og friluftsliv.
- 20 • revidere gamle kraftverkskonsesjoner for å sikre miljøverdier ved f.eks. å øke
- 21 minstevannsføring
- 22 • ha energiøkonomisering gjennom vedlikehold og effektivisering av kraftverk og linjenett
- 23 og bygninger
- 24 • stimulere til storsatsing på energiøkonomisering i offentlige og private bygg og anlegg
- 25 • gå inn for et todelt tariffsystem for husholdninger, hvor alle får et basisforbruk til en
- 26 forutsigbar pris, og en høyere pris for merforbruk
- 27 • legge avgjørende vekt på behov, miljø og lokale virkninger før nye kraftlinjer blir etablert
- 28

29 **Lavutslipps- og klimasamfunnet**

30 Venstre innser at løsningene på klimautfordringene er kompliserte. De krever mer kunnskap,

31 utstrakt samarbeid mellom nasjonene og regionalt samarbeid mellom forvaltning, næringsliv

32 og frivillige organisasjoner. Venstre vil at fylkeskommunen skal ta et større miljøhensyn.

1 Vi må handle nå for å hindre at klimaet vårt blir ødelagt av utslipp av CO₂ og andre
2 klimagasser. Venstre vil legge avgjørende vekt på å minimere transportbehov og utslipp ved
3 utbygging av infrastruktur og andre større anlegg. Byggsektoren har potensiale til å gå fr å
4 være en utslippskilde med stort energiforbruk til å bli en netto leverandør av fornybar energi.
5 Powerhouse-samarbeidet, pluss hus og aktivhys har vist at dette let seg gjøre alt i dag.
6 Arbeidet med dette må skyte fart.
7 Miljøteknologi bør bli et framtidig vekstområde for bedriftene våre.
8 Stor og økende skipstrafikk utenfor kysten vår krever en betydelig forbedring av
9 akuttberedskapen for å forebygge forurensning og redusere skade ved ulykker.

10

11 **#Venstre vil**

- 12 • redusere klimagassutslippene i fylket med 40% innen 2030 i forhold til 1990-nivå
- 13 • sette av mer ressurser til å følge opp klimasatsinga og satsinga på fornybar energi
- 14 • stimulere bedrifter som satser på miljøteknologi
- 15 • jobbe for at å flytte trafikk fra veg til sjø
- 16 • utvikle ressursentrene på energi og miljø på Runde, Smøla og Tingvoll og arbeide for at
- 17 disse blir nasjonale senter på sine områder
- 18 • modernisere beredskapen mot akutt forurensning og skape en samlet kystberedskap med
- 19 innsats både fra det offentlige og det private
- 20 • øke sykkelbruken ved å bygge ut gang- og sykkelvegnettet
- 21 • øke kollektivandelen av transporten
- 22 • bygge ut nettverket av hurtigladestasjoner
- 23 • øke bruken av lavutslippskjøretøy
- 24 • kreve økt bruk av lavutslippsfartøyer ved fylkeskommunale anbudskonkurranser
- 25 • rydde opp miljøgifter i forurensede havner og sjøområder
- 26 • fjerne skadelige utslipp til vassdrag og andre sårbare områder
- 27 • arbeide for oppfølging av miljøkravene i EU's vanndirektiv
- 28 • jobbe for innføring av lokalt skatteregime for vindkraftproduksjon(naturressursskatt,
- 29 konsesjonsavgift)

30

1 **Naturmangfold og naturopplevelser**

2 Venstre er bekymret for den negative utviklingen i naturen vår. Det kreves mer kunnskap,
3 utstrakt samarbeid mellom nasjonene og regionalt samarbeid mellom forvaltning, næringsliv,
4 grunneiere og frivillige organisasjoner. Venstre vil at fylkeskommunen skal ta et større
5 miljøhensyn.

6 Mange av de spesielle plante- og dyreartene i fylket er i tilbakegang, og har havnet på ulike
7 rødlistet. Fremmede, skadelige arter sprer seg, og endringer i bruksformer gir tap av
8 kulturlandskapet.

9 Villaksen og sjørreten er i tilbakegang, og det kreves tiltak for å stoppe denne.

10 Naturen er grunnlaget for det lokale friluftslivet, for ulike reiselivsnæringer og gode lokale
11 opplevelser for barn, ungdom og voksne.

12

13 **Venstre vil**

- 14 • ta vare på naturen som kilde for lokalt friluftsliv, kortreiste opplevelser, reiseliv
- 15 og folkehelse
- 16 • ha en god balanse mellom vern, moderne bosetting og næring når vi skal sette
- 17 regler for planlegging og utvikling
- 18 • verne kulturminner gjennom egnet bruk og forvaltning, og ha bedre
- 19 støtteordninger for fredede bygninger og anlegg
- 20 • sikre naturmangfoldet ved å stoppe utplantning av sitkagran og fjerne skadelige,
- 21 fremmede arter
- 22 • forvalte verneområder og friluftsområder slik at kvalitetene bevares og de blir en
- 23 kilde til gode opplevelser
- 24 • bevare villaksstammene og sjørreten slik at tradisjonelt sportsfiske kan
- 25 opprettholdes.
- 26 • Det må gjennomføres virkningsfulle tiltak innen oppdrett, i regulerte vassdrag og
- 27 mot parasitter og sykdommer som truer.

28 **NÆRINGS LIV**

29 **Venstre ønsker bosetting i hele landet!**

- 30 • **Vår visjon er en fremtid der alle finner det gode liv, om de ønsker å leve urbant**
- 31 **eller landlig.**
- 32 • **Det gode liv innebærer et bærekraftig næringsliv i hele landet**

33 Venstre vil arbeide for utvikling av en grønn økonomi og en raskest mulig overgang til
34 fremtidens teknologi, der energisektoren må ha første prioritet. Forskning og god tilgang på
35 høyt kvalifisert arbeidskraft vil være sentrale for utvikling av nye næringer i vår nærmeste
36 fremtid.

1 Med ny kommunestruktur får vi bedre rammer for utvikling av større bo- og
2 arbeidsmarkedsregioner som binder sammen by og land.

3 **Småbedrifter og gründere**

4 **Smått er godt i Møre og Romsdal!**

5 Møre og Romsdals næringsliv er preget av et stort mangfold og mange små bedrifter. Vi vil
6 ha særlig fokus på små og mellomstore bedrifter. Politikk som er bra for små bedrifter er
7 nesten uten unntak bra for de store, mens det motsatte ikke nødvendigvis er tilfellet.
8 På fylkesnivå har Venstre innflytelse gjennom et omfattende virkemiddelapparat som
9 stimulerer til nyskaping og lokalt entreprenørskap. God næringspolitikk inkluderer støtte til
10 forskning, nyskaping og kompetanseheving.

11 **Venstre vil**

- 12 • arbeide for gode rammevilkår som stimulerer vekst og utvikling for selvstendig
13 næringsdrivende og små bedrifter
- 14 • arbeide for forenkling av lover, regler og rapportering til det offentlige slik at det blir
15 enklere å starte og drive næringsvirksomhet
- 16 • ha særlig fokus på grønn teknologi
- 17 • sørge for god bredbåndsdekning slik at geografi ikke er til hinder for nyskaping og
18 utvikling.
- 19 • opprette et integreringsprogram for flyktninger og innvandrere, som kan hjelpe dem til
20 å komme i arbeid
- 21 • øke satsing på næringsrettet forskning
- 22 • styrke næringslivets rolle i skole og utdanning
- 23 • rekruttere nyutdannet kompetanse ved å stimulere næringslivet til å opprette
24 traineestillinger for personer som er under utdanning
- 25 • stille krav om lærlinger i anbudsutlysninger
- 26 • arbeide for høye etiske prinsipper i næringslivet og at bedriftene ivaretar sitt
27 samfunnsansvar lokalt, nasjonalt og internasjonalt

28 **Landbruk**

29 **Ta vare på landbruket i hele landet!**

Venstre ønsker at bonden sin rolle som selvstendig næringsdrivende skal stå i fokus. Venstre er opptatt av landbrukets plass i bygdesamfunnet. Det er en utfordring at mange gårder er blitt mer isolerte arbeidsplasser.

Det skal lønne seg å satse på bærekraftig produksjon, og vi vil stimulere til økologisk landbruk og vri støtteordningene mot et variert landbruk som også tar vare på kulturlandskapet. Forvaltning av skogressursene må utformes med tanke på karbonlagring, klimanøytral energiproduksjon og produksjon av alternativ til petroleumsbaserte råstoff. Planting av sitkagran må fases ut der den fortrenger gamle beitemarker.

Venstre vil

- ta vare på landbruket i hele landet
- Bevaring og utvikling av Bioforsk økologisk, Tingvoll
- legge til rette for trygge arbeidsplasser i landbruket gjennom fokus på arbeidsmiljø og økonomi
- stimulere til økologisk drift
- fremme dyrevelferd
- styrke jordvernet
- ta vare på kulturlandskapet og biologisk mangfold
- legge til rette for nye skogbaserte produksjoner
- oppgradere standarden på fylkesvegene til høyt nok akseltrykk for tømmertransporten
- bygge havneterminaler for økt tømmertransport

Marine næringer

Bærekraftig fiskeri og havbruk!

Fiskeri og havbruk er basert på utnytting av fornybare ressurser. Møre og Romsdal Venstre har sterkt fokus på en bærekraftig ressursforvaltning som sikrer framtidige generasjoner. Vi skal ha en fiskeri- og havbrukspolitikk som sikrer en konkurransedyktig og allsidig sjømatnæring gjennom nyskaping og produktutvikling. Politikken skal være tuftet på tradisjon, kunnskap og verdier opparbeidet av dyktige næringsaktører, samtidig som det tas hensyn til stadig nye utfordringer knyttet til miljø og bærekraft.

Venstre er opptatt av at næringsutøvere også i marin sektor har stor grad av forutsigbarhet og langsiktighet for sin virksomhet. Dette er viktig for investeringsvilje og investeringsmuligheter. Derfor må rammevilkår gitt i bla lovverk holde seg noenlunde stabilt.

Venstre vil:

- at gyteområdene utenfor Mørkekysten skal vernes for petroleumsvirksomhet
- ha en balansert utnytting av sjøarealene som sikrer et reint hav og som gir det beste grunnlag for trygge og sunne sjømatprodukter
- Innføre ressurs-/produksjonsavgift til vertskommunene for havbruk
- ha en bærekraftig havbruksforvaltning som hindrer skadevirkninger på villfisk, forurensning og konflikter med annen bruk av hav og vassdrag
- ha større satsning på forskning og utvikling (FoU) i marin sektor, bevare forskningsstasjoner i distriktene og stimulere til kontakt mellom forskningsinstitusjoner og næringslivet
- ha en sterk satsing på marinrelatert utdanning i alle deler av fylket
- ha større satsing på rekrutteringstiltak til marin sektor
- at Møre og Romsdal fylkeskommune skal være aktiv i arbeidet for å sikre fylket konsesjoner og kvoterettigheter både i havbruk og fiskeri
- At deltakerlovens regulering av eierskap av fiskefartøy og retten til å disponere fiskekvoter opprettholdes, slik at fiskeflåten i fremtiden skal være eid og kontrollert av fiskere.
- At fiskere fortsatt skal ha rett til å førstehåndsomsette fisk gjennom salgslag og slik sikre minimumspris på fangst

1 **Maritim sektor**

2 **Mer gods fra vei til sjø!**

3 Venstre vil styrke de maritime kunnskaps- og utdanningsmiljøene. Mer gods fra vei til sjø
4 forutsetter gode sjøfolk. Norge er en av verdens ledende maritime nasjoner. Vi må derfor ta
5 mål av oss og ha verdens beste maritime utdanning. Skolene våre må utdanne topp
6 kvalifiserte sjøfolk for at den maritime næringen skal være konkurransedyktig og for å trygge
7 sikkerheten til sjøs.

8 Bedre havner, gode finansieringsordninger for å fornye skipene er viktig for å øke
9 sjøtransporten, men ikke minst handler dette om avgifter. Vareeierne vil velge veitransport så
10 lenge den er billigere enn sjøtransport. Vi må ha derfor ha et avgiftsnivå som gjør at
11 sjøtransporten er konkurransedyktig med veitransporten.

12 **Venstre vil:**

- 13 • Styrke de maritime kunnskaps- og utdanningsmiljøene i Møre og Romsdal.
- 14 • Satse på sjøtransport blant annet gjennom økte bevilgninger til havner og farleder, en
15 særskilt prosjektf finansiering av Stad skipstunnel og innføring av nye virkemidler for
16 utvikling og innfasing av lavutslippsfartøy.
- 17 • Redusere havneavgiftene og endre avgiftssystemet for godstransport slik at
18 miljøtilpasset sjøtransport belønnes.
- 19 • Igangsette planlegging og prosjektering av terminaler for effektiv omlasting mellom
20 skip og jernbane.
- 21 • Sørge for landstrøm i havner der det er stor trafikk med transport- og cruiseskip.

22 **Reiseliv**

23 **Møre og Romsdal skal være natur og opplevelsesfylket i Norge!**

24 Reiselivsnæringen er en voksende og viktig næring i Møre og Romsdal. Møre og Romsdal
25 Venstre har tro på at denne næringen kan spille en enda større rolle i fremtiden.

26 Vi mener at en satsing på reiselivet også vil gi fylket en økt attraktivitet totalt sett. Enten for å
27 få flere til å flytte hit, eller som en styrke for våre andre primærnæringer, landbruk og fiskeri.

28 **Venstre vil:**

- 29 • arbeide for større bevissthet for reiselivet som egen næring
- 30 • arbeide for at Møre og Romsdal fylkeskommune gir faste tilskudd til
31 destinasjonsselskapene i fylket
- 32 • etablere utdanning innen reiselivsfag på VGS-nivå

- arbeide for et mer bærekraftig reiselivsvidereutvikle Grønn fjord som en spydspiss for bærekraftig reiseliv

SAMFERDSEL

Venstre ønsker trygge veier og god kollektivtrafikk!

- **Vår visjon er verdiskaping, mobilitet og nullutslipp**
- **Vi vil ha god mobilitet for befolkninga i hele regionen, ut mot resten av landet og til kontinentet**

Venstre vil arbeide for samferdselstiltak som dekker samfunnet og næringslivet sine transportbehov på en effektiv, trafikksikker og miljøvennlig måte. Dette er god distriktpolitikk fordi folk da kan bo og arbeide der de vil. Utbygging av vegnettet må dekke behovene vi har når vi sykler, kjører, reiser kollektivt eller går. Som trafikant veksler vi i disse rollene.

Kollektivtrafikk

Venstre vil

- at antall kollektivreisende skal økes vesentlig gjennom tiltak som økt frekvens på avganger, og samtidig relativ reduksjon i pris slik at slik buss, tog og båt blir å foretrekke fremfor bil og fly
- at TIMEkspresen må gjøres mer tilgjengelig gjennom etablering av tilførselsruter
- innføre et fylkeskort som gjelder for all kollektivtrafikk i fylket
- at prisen på ungdomskort reduseres til maks 320,- eller billigere
- integrere distriktsdrosjene sterkere i kollektivtransporten i distriktene og sikre at de fortsatt skal være en viktig del av pasienttransporten i landkommunene
- at flybussen blir konkurransedyktig med drosjene
- utrede muligheten for bybane i Ålesund og omegn
- integrere personbil- og kollektivtransport gjennom etablering av infrastruktur for Park and Ride
- Stille krav om lav- eller nullutslippsferjer i nye ferjekonsesjoner.

1 **Alternative drivstoff**

2 **Venstre vil**

- 3 • At kollektivtrafikken skal vere utsleppsfri innan 2025.
- 4 • fremme rask oppbygging av infrastruktur for hydrogendrivstoff og 2.generasjons
- 5 biodrivstoff

6 **Utbygging av veianlegg**

7 **Venstre vil**

- 8 • at nye innfartsveier til Ålesund, Molde og Kristiansund må planlegges med best mulig
- 9 hensyn både til trafikanter og folk som bor langs veien ved å ivareta miljø og
- 10 trafiksikkerhet, med stor vekt på kollektivsatsing, gangveier og sykkelveier for
- 11 transportsykling
- 12 • er positiv til å nytte OPS ved nye utbyggingar. OPS inneber at vi ser på investering og
- 13 drift/vedlikehald under eitt.
- 14 • at det ved planlegging og utbygging av veier blir avsatt tilstrekkelig areal for
- 15 innfartsparkering ved knutepunkt for offentlige transportmidler, for holdeplasser og
- 16 for sammenhengende gang- og sykkelveinett
- 17 • Heve den totale standarden på fergetilbudet ved rullering av den vedtatte
- 18 fergestrategien i fylket. Fergetilbudet må tilpasses behovet langt bedre mht kapasitet,
- 19 frekvens, reservematr., responstid mv
- 20 • jobbe for en mer universell utforming av kollektivtransporten i fylket inklusiv fergene
- 21 • Prioritere sterk økning av midler til vedlikehold av fylkesveg- og riksvegnettet. Med
- 22 svært stort vedlikeholdsetterslep på vegdekke, tunneler, bruer, fergekaier mv, må staten
- 23 ta sitt medansvar for dette.
- 24 • På fylkesvegnettet prioriteres oppstart og ferdigstilling av Nordøyvegen, samt
- 25 planlegging av Todalsfjordprosjektet og andre ”prioriterte” store fergeavløsnings- og
- 26 vegprosjekt.(Jfr. Investeringsprogrammet for FV). I tillegg sterkere fokus på
- 27 renovering/utbedring av sterkt nedslitte vegparseller rundt i fylket.
- 28 • arbeide for økte midler til vårt fylke for rassikring av riksveier og fylkesveier
- 29 • Jobbe aktivt for rask og sammenhengende utbygging av fergefri E39, der prosjektene i
- 30 MR skal prioriteres mht planlegging, teknologiutvikling og relalisering/utbygging.

- økte midler for å få gjennomført fylket sine prioriterte prosjekt i Nasjonal Transportplan, NTP og fylkets egne prioriteringer på riksveiene(E39,E136,Rv 70) og på fylkesveinettet med Nordøyvegen, Trollheimstunnelen, Langfjordtunnelen og Talgsjøtunnelen

Venstre sin finansieringsstrategi for vei

Venstre vil

- godta brukerfinansiering der det er nødvendig for å løse de største prosjekta, spesielt i områder med stort trafikkpotensiale
- ha en videreutvikling av fergeavløsningsmidler slik at subsidierne fra staten på fergestrekninger, beregnet for én generasjon fremover, kan brukes til delfinansiering av nye fastlandsforbindelser
- at statlige rentefrie lån også må innføres på riksvei-/stamveinettet
- ha statlige rentefrie lån for utbygging av gang- og sykkelveier
- at finansiering av kollektivtilbud og utbygging av gang- og sykkelveinett skal være på plass på samme strekning når nye veiprosjekter realiseres

Fly, båt, tog og havn

Venstre vil

- at flytilbudet langs kysten må styrkes med flere avganger til og fra flyplassene i fylket
- at helikopterbasen i Kristiansund styrkes/trygges
- at det til nye hurtigbåtavtaler/anbud må stilles strenge krav til miljø mht. fartøytype og motorer
- at Hurtigrutas seilingsmønster må opprettholdes
- at Stad skipstunnel realiseres snarest for trygghet, regularitet og økt turisme
- at høyhastighetstog må utgreies også for strekninga Dombås – Ålesund
- Lyntog – gjennom fylkesplanane sjå til at areal til framtidig lyntogtrase gjennom Møre og Romsdal vert sikra i kommunene Rauma, Vestnes, Skodje og Ålesund.
- jobbe aktivt for at Raumabanen får regulær trafikk igjen
- arbeide for at Ålesund og Kristiansund videreutvikles som nasjonale havneknutepunkt
- at mer trafikk skal over fra vei til sjø og bane

1 KULTUR OG FRIVILLIGHET

2 Kultur er sektorovergripende og er livsnerven i samfunnet vårt. Et rikt kulturliv er en viktig
3 forutsetning for kompetanseoppbygging og verdiskaping for innbyggerne våre. Kultur har en
4 verdi i seg selv og for det enkelte mennesket sin utvikling. De frivillige er grunnfjellet i
5 kulturlivet. De er ofte innovatører for nye ideer og løsninger. Kultur skaper forståelse mellom
6 folk uavhengig av nasjonalitet.

7 Kultur og næring er et satsingsområde som har stort potensial i vårt fylke.

9 Målet for Venstres kulturpolitikk er et samfunn av engasjerte og skapende mennesker med
10 vidsyn og toleranse. Venstre vil at alle mennesker skal ha rett til likeverdige kunst- og
11 kulturtilbud, uavhengig av funksjonsnivå, geografi og økonomi. Kultur mangfold må fremmes.

13 Venstre vil ha satsing på hele kulturfeltet. Kulturpolitikken omfattes av den brede
14 definisjonen som rommer kunst, kultur, idrett og friluftsliv.

16 Kunst og kulturaktiviteter skal få utvikle seg fritt på sine egne premisser. Venstre vil hegne
17 om kulturaktørens uavhengighet av politiske meninger og føringer. Kunst og kultur, både det
18 frie kulturliv og det profesjonelle, er grunnleggende verdier i et demokratisk samfunn. Å få
19 uttrykke seg gjennom kunst og kultur er avgjørende for ytringsfriheten.

20 **Venstre vil:**

- 21 • støtte frivillige lag og organisasjoner
- 22 • styrke redningstjenesten fra frivillige organisasjoner i fylket, som Røde Kors
- 23 og tilsvarende
- 24 • etablere et lavterskel ungdomskulturfond som kan støtte opp om lokal
- 25 ungdomskultur
- 26 • styrke interkommunalt samarbeid mellom kulturskoler, profesjonelle
- 27 kulturinstitusjoner og frivillige organisasjoner
- 28 • støtte etablering av arenaer for flerkulturelle kunst- og kulturuttrykk
- 29 • sikre kunnskap om og ferdigheter i tradisjonell byggeskikk
- 30 • videreføre «Næmingeordninga» som er etterutdanning i antikvariske
- 31 handverksmetoder for bygging av hus og båt i tre, basert i Geitbåtmuseet i
- 32 Halså.
- 33 • videreføre Verdiskapingsprogrammet Atlanterhavsveien Bud-Kristiansund

- 1 • gjøre "Kultur og næring" til et satsingsområde
- 2 • videreutvikle biblioteket som
- 3 moderne kulturinstitusjon, og møteplass mellom generasjoner og kulturer
- 4 • styrke bibliotekstjenesten ved videregående skoler
- 5 • at tilgjengelighet til friluftsområder ivaretar miljøets interesser
- 6 • prioritere utbygging av breddeanlegg; idrettsanlegg som kan brukes av mange
- 7 • kombinere Transportkortet og Kulturkortet for ungdom i fylket slik at
- 8 ungdommene kan ta del på kulturarrangement i hele fylket
- 9 • støtte Opplevelseskortet for barn og unge, en ordning med rabattkort til
- 10 kulturaktiviteter for barn i familier med dårlig råd
- 11 • at kunstnere og kunstgrupper får midler til utstillinger for et bredt publikum
- 12 • realisere nybygg for Stiftelsen Nordmøre museum
- 13 • støtte det regionale Kristiansund Kirke Kunst Kultur Akademi for å sikre
- 14 varig drift
- 15 • arbeide for fast statlig etablering av Senter for kunstproduksjon og
- 16 kulturformidling, SEANSE, ved høyskolen i Volda
- 17 • At det skal bli enklere å leve av kunst og kultur.
- 18 • Bygge Opera- og kulturhuset i Kristiansund.

19

20 **Offentlig og privat sektor**

21 Venstre vil ha en god offentlig sektor som sikrer at alle innbyggere får de tjenestene som de
 22 har rett på etter politiske vedtak lokalt og sentralt. Det er greit for Venstre om kommuner og
 23 fylkeskommunen kjøper tjenester fra private for å få dette til. Venstre mener også det er viktig
 24 at kommuner og fylkeskommunen skal være en god samarbeidspartner for næringslivet med
 25 rask og rettferdig saksbehandling og god tilrettelegging.
 26 Venstre mener det er greit om private driver bedriftene som selger tjenester til det offentlige
 27 også tjener penger på det.

28 **Venstre vil**

- 29 • verne om det private initiativ og stimulere til frivillighet
- 30 • sørge for offentlig administrasjon der byråkratiet ikke er større enn nødvendig
- 31 • stadig modernisere offentlige tjenester slik at de er målretta og effektive ut ifra
- 32 dagens situasjon

- sørge for stor lokal politisk frihet slik at den enkelte kommune kan prioritere etter behov i egen befolkning.

Oppvekst

Barn og unge sine rettigheter til gode oppvekstvilkår er beskrevet i FN sin barnekonvensjon som Norge har underskrevet. Venstre vil se til at fylket følger opp denne i beslutninger som direkte eller indirekte gjelder barn og unges ve og vel.

Venstre vil ha sterkt fokus på gode oppvekstmiljø, fritidsaktiviteter og forebyggende helsetiltak for barn og unge, det er viktig at vi får flere yrkesgrupper inn i barnehage og skole, slik at barn får et mer helhetlig tilbud i vante trygge omgivelser.

Samfunnsutviklingen må i langt større grad enn i dag se saker fra barn og unge sin synsvinkel på områder som samferdsel, helsetilbud og kulturtilbud, og på hvordan vi forvalter friluftsområder og miljøspørsmål.

Venstre sitt mål er at alle barn gis muligheter for lek og utvikling. Omgivelsene skal være trygge og utviklingsfremmende. Frisk luft og vann, nok areal å bevege seg på, natur for opplevelse og læring. Voksne har et ansvar å opptre som trygge og pålitelige.

Barn må sikres lekemuligheter i nærmiljøet der de oppholder seg.

Barnehagene er svært viktige, særlig for familier som ikke har så stort nettverk. Men også generelt for læring og lek. Antall minoritetsspråklige barn i barnehagen øker på landsbasis.

Det gjelder også for barnehagene i Møre og Romsdal, og da spesielt i byene. Barnehagene vil være en viktig arena for en vellykket integrering både for barn og deres foreldre. Venstre mener at private barnehager fortsatt må ha anledning til å ta ut utbytte. Skal vi opprettholde dagens barnehagedekning, er vi avhengige av de private barnehagenes eksistens.

Når barn og unge sikres en god oppvekst i fylket vårt så vil det være en viktig faktor for at de som voksne vil ønske å bosette seg her. Kollektivtrafikk og trygge veier for gående og syklende er spesielt viktig for barn og unge.

1 **Venstre vil:**

- 2 • ha alternativ pedagogikk som supplement for å sikre mangfold og bredde i
- 3 tilbudet innenfor barnehage og skole
- 4 • ha økt kompetansenivå i barnehagene med flere førskolelærere og fagarbeidere
- 5 • gjenopprette og utvide forsøksordningen med kommunal overtakelse av
- 6 statlige oppgaver innenfor barnevernet
- 7 • sette fokus på nær-natur ved å sikre turområder i nærmiljøet som er tilgjengelig
- 8 i gang-/sykkelavstand
- 9 • sikre lekeplasser som gir rom for lek både med lekeapparater og frilek
- 10 • private barnehager og kommunale likestilles økonomisk
- 11 • private barnehager skal kunne ta utbytte
- 12 • ha spesiell oppmerksomhet på kollektivtrafikk og trafikksikring sett fra barn og
- 13 unge sitt ståsted

16 **UTDANNING**

17 Skolen er den viktigste institusjonen som ivaretar barna våre utenom hjemmet. Derfor må vi
18 legge til rette for en skole som er et godt sted å være for både elever og ansatte, med
19 utgangspunkt i den offentlige skolen. Alle elever skal ha et fellesskap å være i som gir
20 mestringsglede og som sikrer læring og personlig utvikling gjennom tilpasset opplæring;
21 uansett evner. Det viktigste for en god skole er gode lærere, og å gi disse frihet og tillit. Ved å
22 åpne for nye karriereveier, fjerne tidstyver og å tilby etterutdanning til lærerne vil Venstre
23 sikre en effektiv og kunnskapsrik skole.

24 Forventninger og kriterier for kvalitet i skolen må være klart beskrevet for både politikere i de
25 besluttende organer, for skoleledelse og foresatte. Venstre tror at god ledelse bidrar til å skape
26 gode lærere. Det er viktig at skoleledelsen har fokus på pedagogisk faglig utvikling i skolen
27 og legger til rette for kompetanseheving og egenutvikling for den enkelte lærer. Den enkelte
28 lærer har ansvar for å holde seg faglig oppdatert. For å skape en god læringsarena for elevene,
29 er det viktig med økt kompetanse og fokus på klasseledelse.

30

31

1 **Venstre vil:**

- 2 • ha en god offentlig skole
- 3 • sikre at skoleeier og foresatte har god kjennskap til innholdet i skolen og at skolen skal
- 4 ha klare mål på kvalitet og fast evaluering
- 5 • at lærerne skal ha en god leder
- 6 • styrke læreren gjennom at alle lærere får et kompetanseår med faglig oppdatering og
- 7 fordypning
- 8 • At skolen og den enkelte lærer skal ha økt kompetanse og fokus på god klasseledelse
- 9 og tilpasset opplæring

10 **Videregående skole**

11 **Venstre vil:**

- 12 • Gi høyere status til fagutdanninger
- 13 • Sikre at alle elever som tar fagutdanning er sikret lærlingplass
- 14 • Sikre gode og rimlege botilbud for elever nært skolen
- 15 • Sikre tiltak mot frafall i skolen
- 16 • ha en bevisst holdning om at attraktive og trygge skoler er den beste regionale
- 17 utviklinga av fylket vårt
- 18 • at det skal være helsesøster sosialtjeneste og psykolog tilgjengelig på alle skoler.
- 19 • sette inn tiltak som virker for å motvirke frafall
- 20 • styrke praktiske og estetiske fag i den videregående skolen med håndverk og kunstfag
- 21 • opprettholde den desentraliserte videregående skolestrukturen
- 22 • legge til rette for alternativ pedagogikk
- 23 • forsterke skolebibliotekenes rolle
- 24 • styrke nynorsk som skriftspråk i skolen, offentlig sektor og som hovedmål
- 25 • at alle skoler skal tilby utdannelses- og yrkesveiledning gjennom et rådgiverteam
- 26 bestående av en lærer, en ekstern rådgiver og en foresatt
- 27 • øke budsjettet for vedlikehold og rehabilitering av videregående skoler
- 28 • innføre systematisk evaluering av lærere slik at lærere kan få tilbakemelding på sitt
- 29 arbeid fra skoleledelsen, kolleger og elever
- 30 • sikre trygg skolevei
- 31 • sikre trygge skolebusser med nok sitteplasser og sikkerhetseler til alle

- 1 • Utvikle gode alternativ for praksis/arbeid for unge som er skolelei etter
- 2 ungdomskolen.
- 3 **Høgskole**
- 4 ***Venstre vil***
- 5 • videreutvikle samarbeidet mellom høgskolene i fylket
- 6 • bevilge midler til flere stipendiater- og professorstillinger
- 7 • at høgskolene skal være bevisst sitt regionale ansvar
- 8 • jobbe for varig statlig finansiering av Høgskolesenteret i Kristiansund
- 9 • at det skal etableres fagskoletilbud innen petroleumsfag i Kristiansund
- 10 • jobbe for aktiv bruk av det regionale forskningsfondet
- 11 • fremme forskningssamarbeid mellom høgskoler og regionmuseum